

1955.

О неким карактеристикама немачко- -совјетског рата 1941 године

ВОЈНО ДЕЛО 6/1998.

Генерал-потпуковник *Велимир Терзић*

... Пошто је рат сукоб двеју воља које хоће поштопото да униште једна другу, очевидно је да Немци у своме надирању на исток нису стали својевољно или под притиском неких привидних околности, већ су били принуђени да се зауставе несаломљивом вољом свога противника. Корени и узроци овог немачког неуспеха су далеко дубљи. Они се огледају у кризи читаве немачке стратегије, јер су се скоро сва немачка предвиђања показала необјективна и нереална. Уместо краткотрајног рата и брзе победе, после неуспеха зими 1941/42 године, немачка Врховна команда је већ била свесна ужасне перспективе дуготрајног рата, који није предвиђала и за који се није припремила. Због тога је потпуно разумљиво њено велико разочарање после првог повлачења. Али, то се не може правдати ни деспотско-диктаторским Хитлеровим руковођењем, који је, свакако, и са своје стране лично много допринео немачком неуспеху. Познато је да узроке победе, односно пораза у неком рату треба тражити, пре свега, у политици и војничком вођењу како пред рат тако и у току рата. Зато се и узроци немачког неуспеха у првој ратној години на Источном фронту могу открити ако се детаљно анализира не само начин вођења самог рата, већ и ако се реално сагледају и оцене сви они многобројни фактори фашистичке идеологије и политике који су довели хитлеровско војно вођство до тако погрешних и судбоносних одлука.

Корени основне концепције хитлеровске стратегије налазе се у фашистичкој идеологији: применити тотални, муњевити рат, уз ангажовање свих средстава, у циљу успостављања „новог поретка“ у Европи и доминације у свету. А да би се све то остварило, потребна је брутална инвазија, односно стратегиски препад, дакле, туђи непријатеља одмах, читавом расположивом људском снагом, тј. организованом армијом, и са потпуно развијеним ратним потенцијалом. То треба да донесе дефинитивну победу у „првом чину“. Зато се све ставља на коцку, очекујући успех од изненађења и снажног ефекта првог, почетног ударца. То је стратегија „кратког даха“, или „прве рунде“, коју су нацисти сматрали „једино исправном и генијалном“. Они су се надали да ће такву стратегију успешно спровести помоћу модерне, моторизоване и оклопљене армије која располаже дотле невиђеном покретљивошћу и великом ударном и продорном снагом, а тиме и могућношћу великог изненађења.

Нема сумње да свако тежи кратком трајању рата и да с најмање напора и жртава дође до коначне победе, јер је то био и остао основни закон ратне вештине од најстаријег времена. Само је при томе, у пракси, битно да се своји циљеви и могућности доведу у склад са стварношћу. Лаке шетње нацистичке војске по Европи у периоду између 1938 и пролећа 1941 године још више су учврстиле уверење хитлеровског војног вођства у исправност ових и оваквих оперативно-стратешких концепција. Другим речима, безусловна офанзива је била основна карактеристика фашистичке војне доктрине пред почетак Другог светског рата.

Међутим, треба истаћи да су Немци, у принципу, правилније него други схватили улогу модерне ратне технике у савременом ратовању, као и то да су баш савремена наука и техника битни фактори који ће учинити револуционарни покрет у модерној тактици и стратегији. Но, и поред тога, видели смо да се немачка доктрина у области стратегије већ у току прве ратне године на Источном фронту у основи показала као погрешна, нарочито у погледу тако брзог завршетка рата. То је, уствари, била авантуристичка стратегија, која је довела хитлеровску Немачку до пораза. Немци су опет изгубили из вида да се морају борити против надмоћнијих непријатељских снага и ратовати на више фронтова, тако да се и ефекат муњевитог удара морао угасити и брзо изгубити у огромном руском простору. Немачки војни шефови, са Хитлером на челу, нису схватили да се у савременим великим сукобима не могу одједном, „у првој рунди“, срушити велике и моћне државе са огромним људским и привредним потенцијалом. То им је очевидно показала прва година рата на Источном фронту, у којој лежи и клица дефинитивног пораза Немачке армије у Другом светском рату.